

Utbildningsdepartementet

Tryggare i vårdyrket - en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska (SOU 2022:35)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över Betänkande av Utredningen om utbildning till sjuksköterska och barnmorska, SOU 2022:35 Utbildningsdepartementet, Universitets- och högskoleenheten och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

LiU har följande synpunkter på remissen gällande utbildning till barnmorska:

- LiU instämmer i förslaget att en utredning bör göras kring framtidens barnmorskeutbildning.
- LiU instämmer i förslaget att Socialstyrelsen ges i uppdrag att utreda behovet av ett bredare barnmorskeyrke inom hälso- och sjukvården.
- LiU instämmer i förslaget att en översyn av dagens barnmorskeutbildning genomförs av Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

LiU har följande synpunkter på remissen gällande utbildning till sjuksköterska:

- LiU instämmer med att förtydliga antalet timmar i högskoleförordningen
- LiU instämmer inte med yrkeskvalifikationsdirektivets definition av klinisk utbildning, vilket innebär att endast verksamhetsförlagd utbildning (VFU) räknas
- LiU instämmer inte med utredningen att kravet på antalet timmar ryms inom utbildningen med bibehållen kvalitet och akademisk nivå
- LiU instämmer med att vårduppdraget bör kompletteras med ett utbildningsuppdrag och att uppdraget ska fördelas mellan alla som bedriver hälso- och sjukvård
- LiU instämmer att VFU bör kunna genomföras inom fler verksamheter än idag, med bibehållna kvalitetskrav från lärosätet
- LiU instämmer delvis i utredningens förslag att flexibla handledningsvillkor behövs i VFU-avtalen. LiU anser att kompetenskraven på handledare under VFU ska vara fortsatt hög och att studenterna huvudsakligen ska handledas av samma profession

- LiU instämmer med att utbildningen till sjuksköterska bör avslutas med ett nationellt kliniskt slutprov
- LiU instämmer med att examensmålen för sjuksköterskor behöver förtydligas och instämmer med de framskrivna förslagen
- LiU instämmer inte med att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023 då tiden för att omarbete och anpassa utbildnings- och kursplaner till de nya nationella målen är alltför kort.

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

- 4:2 Begrepp som används i regleringen. LiU instämmer med förslaget att en timme utbildning enligt yrkeskvalifikationsdirektivet omfattar 45 minuter.
- 4:3 Beräkning av antalet timmar enligt yrkeskvalifikationsdirektivet. LiU instämmer med att all högskoleutbildning inte behandlas på samma sätt enligt yrkeskvalifikationsdirektivet.

I yrkeskvalifikationsdirektivet framgår att klinisk utbildning ska genomföras på sjukhus och vid andra vårdinrättningar samt ute i samhället. LiU anser att alla utbildningsmoment som förbereder studenterna inför VFU, exempelvis färdighetsträningar vid kliniskt träningscentrum eller simulerade situationer bör ingå i definitionen. Detta då alla studenter utifrån lika villkor erbjuds samma möjligheter till mängdträning som rör exempelvis kliniska färdigheter, att bekanta sig med medicinsktekniska produkter och dess regelverk. I simulerade miljöer erbjuds studenterna samma möjlighet att träna på allt från akuta situationer till samverkan med andra professioner. Detta menar LiU ger studenterna ökad trygghet och god förberedelse inför VFU och bör ha betydelse för patientsäkerheten. Utifrån VFU-platsens karaktär och inriktning, kan dessutom förutsättningarna variera vilket kan innebära svårigheter för studenterna att uppnå utbildningens lärandemål.

- 5.1 Kravet på antalet timmar ryms inom nuvarande omfattning i högskolepoäng. I yrkeskvalifikationsdirektivet framgår att sjuksköterskeprogrammet omfattar 180 hp eller 4600 timmar. Omräknat till normalstudietid blir detta 3450 timmar enligt direktivet varav en tredjedel av utbildningen ska vara teori och hälften VFU d v s 1725 timmar normalstudietid. Det innebär för LiU att VFU behöver utökas med ca 15–20 procent och med en motsvarande minskning av utbildningens teoretiska innehåll. Att öka andelen VFU-veckor innebär en avsevärd kostnadsökning för programmet. Den ersättning som huvudmännen får för VFU-platser bör ses över.
- LiU anser att en minskning av utbildningens teoretiska innehåll innebär att studenternas förutsättningar för att uppnå utbildningens nationella lärandemål äventyras. Det teoretiska innehållet som idag ingår är en förutsättning för att tillgodogöra sig och tillämpa kunskaper under VFU, men även att utexamineras med kunskaper som krävs för att utöva sjuksköterskeyrket. Ett alternativ är att utbildningen förlängs.

- 6.2 LiU instämmer med att vårduppdraget bör kompletteras med ett utbildningsuppdrag och att uppdraget ska fördelas mellan alla som bedriver hälso- och sjukvård och inte minst inom kommunal hälso- och sjukvård och omsorg.
- 6.3.3 Flexibla handledningsvillkor behövs delvis i VFU-avtalen.Handledning vid enstaka praktiska moment kan göras av personer med reell kompetens. Det kan innebära att studenter handleds av undersköterskor i exempelvis basal omvårdnad eller venprovtagning. LiU anser att handledning och bedömning av studenter oaktat termin huvudsakligen ska ske av handledare som är sjuksköterskor. Vår ståndpunkt baseras på svar från studenternas terminsvisa enkätutvärderingar av VFU vid lärosätet (VFU-Evaluate). Exempelvis uttrycker studenterna att handledare med annan kompetens inte kan utmana studenterna i det kliniska resonemanget, har svårigheter att förstå det akademiska språket eller har svårt att förstå och bedöma lärandemålen för VFU.
- LiU anser att kompetenskraven på handledare under VFU ska vara fortsatt höga och att studenterna huvudsakligen ska handledas av samma profession. Handledningsmodellerna behöver anpassas utifrån den verksamhet där VFU genomförs. Programmet har erfarenheter av studenter som skulle genomfört sin ordinarie VFU inom slutenvård men på grund av platsbrist erbjöds VFU inom annan verksamhet, vilket medförde att terminens lärandemål för VFU inte kunde uppnås av studenterna.
- 8. LiU föreslår en översyn av samtliga nationella mål då det kan finnas en risk när nya mål adderas att helheten inte balanseras.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av dekanen Lena Jonasson efter föredragning av prodekanen för utbildning Malin Lindqvist Appell.

I ärendets beredning har programansvarig för sjuksköterskeprogrammet på grundnivå, Helén Marklund, biträdande programansvarig med ansvar för VFU-frågor, Eva Uebel, och ämnesföreträdare för omvårdnad i avancerad vård, Ann Catrine Eldh, har deltagit. Programansvarig för avancerad nivå och barnmorskeprogrammet, Katarina Berg, och ämnesföreträdare för reproduktiv, perinatal och sexuell hälsa, Mia Barimani, har deltagit. Studentkåren har lämnats muntlig och skriftlig information om LiU:s svar.

Lena Jonasson

Malin Lindqvist Appell

Sändlista:

Utbildningsdepartementet
Registrator
Fakultetsledningen
Medfak-kansliet